

O galego, un parente pobre

X.L. FRANCO GRANDE

Faro de Vigo, 5 Julho 1986, p. 3.

CALQUERA que saiba leer –e semella que moitos perderon xa a arte da lectura– pode estar certo de que, conforme á Constitución e á sentenza do Tribunal Constitucional, os galegos temo-lo deber de coñecer-lo castelán e tan só o dereito de coñecer e usa-lo galego. Ou o que é o mesmo: vostede ten o dereito de ser galego, pero o deber non se lle reconece. o seu deber –o noso– é ser casteláns. Pois se vostede sabe leer, tamén saberá o que isto quere dicir: “... sólo del castellano se establece un deber individualizado de conocimiento”, deber que a sentenza, axustándose á Constitución, nega ó galego.

A cousa é meridiana. Xa sabemos que témo-lo dereito, mais non o deber. Por iso sabemos –¿e saberémolo?– que a chamada cooficialidade do galego non é tal. Pois, conforme á Constitución e segundo o Tribunal que a interpreta, temos unha oficialidade plena para o castelán e unha oficialidade menos plena para o galego. ¿Ou non? Dito doutra maneira: **a sentenza consagra a inferioridade legal dunha lingua que xa está en inferioridade real.** ¿Ou non?

Pero o que xa causa asombro e mesmo abraio é que esta situación esperpéntica reciba os parabéns, o apoio gozoso, e o recebimento entusiástico de quen un coidaba identificado coa cultura galega, co idioma galego, coa causa de Galicia. Isto xa é anómalo. Pero é real. Hai celebracións que un non entenderá nunca. Porque un pensa que mellor fora estar calados. Porque demostrar publicamente o noso gozo –o deles, que nunca o meu– porque nos sitúen onde nos sitúan, na máis completa sumisión, dicindo que chove cando nos están mexando, é unha triste, innecesaria e vil indecencia.

Pero as cousas son aínda moito máis graves. Se eu teño o dereito, xa que non o deber, ¿non queda xa invalidado o meu dereito se, á par, se me nega o meu deber? Noutras palabras, ¿qué fago co meu dereito –isto é, para qué o quero– se non ven asegurado polo deber? ¿Qué significa –isto é, para qué vale– o meu dereito fronte a quenes –sabendo que non teñen o deber, e eu tampouco– nada lles importa descoñecer o meu dereito? A ver se nos entendemos: eu teño dereito a que se me ensine galego, pero como non

teño o deber correlativo –o de sabelo–, é visto que ese dereito queda reducido a unha triste declaración de principios e, xuridicamente, baleiro de todo contido coercitivo –inexecutable, en termos procesais. ¿Ou non?

Pero non se poñan amuados. Resulta que, a falta de todo isto –que é o que na práctica tería interés–, a sentenza reconócenos “o deber moral” de coñecer-lo galego. ¡O deber moral! Está visto que algúns sintense compracidos de non estar neste mundo. E que non sinten o máis pequeno rubor por carecer do máis elemental sentido do ridículo. Porque iso de “deber moral” está ben para as homilias, para os sermóns da festa maior ou quezáis para os tratados de Dereito Natural –non para andar polo mundo. E menos para atender os gravísimos problemas que hoxe ten o galego. Problemas que, nesa situación de clara inferioridade legal e real, agora sancionada pola sentenza, para que todo quede ben claro, infelizmente colocan á nosa lingua nunha preocupante situación para o porvir.

Por iso, festexar estas cousas, sentirse felices por elas e tratar de comunicar ós demais tanto gozo, se hai alguén que o entenda que mo explique. Mais eu penso que degradación moral e intelectual de Galicia, aparte de ser xa un feito evidente, empeza a ser máis que preocupante.

Prodúceme pavura pensar nas consecuencias negativas desta sentenza. Algunhas xa para o presente inmediato. Outras para un futuro non lonxano. Vexamos: 1) Queda clara a inferioridade legal do galego en comparanza coa lingua oficial –o castelán, xa que o galego non é outra cousa que un parente pobre, só merecente de vagos dereitos e non de concretos deberes. Tamén é verdade que isto non é nada novo, que así estaba xa na Constitución e que a sentenza non fai outra cousa que interpretar o que xa era evidente. Pero aí queda a sentenza, para que saibamos onde estamos ubicados; 2) Como non temo-lo deber de coñecer e usa-lo galego, sentiranse moral e legalmente amparados todos aqueles –e o seu número e importancia dista moito de ser exíguo– que, tendo responsabilidades na promoción do galego, distan moito de ter boa disposición para esta tarefa. Agora xa teñen unha boa coraza para a súa protección. A verdade é que están de noraboia: o

dereito meterano, ben aillado, nunha goiola de ouro; e o deber, naturalmente, exercitarano segundo a lei. O futuro ponse negro. E o porvir vai por tortos camiños.

Pero home, non se poña así, e sexa sensato, constructivo e non corrosivo. ¿Non ve que o artigo 5.º do Estatuto de Autonomía **garantiza** “o uso normal e oficial dos dous idiomas”? Pero un, que non é parvo e que tamén quixera ser constructivo, anque non sensato, sabe moi ben que esa garantía é papel mollado, unha declaración programática máis, baleira de todo contido real, cando se nega, como aquí se nega, o deber de coñecemento –única garantía verdadeira, e por iso se foxe dela, por iso se nega e por iso se refuga. Non vaia se-lo conto! Non vaia ser que eses coitados galegos queiran tamén poder coercitivo, como se non abondara con concederlles dereitos! Pero, claro é, cando unha Lei carece de poder coercitivo non é merecente dese nome. Redúcese a un “deber moral” –que tanto satisfai a algúns e que tan útil vai ser para outros cando queiran xustificar o seu incumplimento.

Un pensaba que a súa ética patriótica lle impoñía ser esixente, anque o pragmatismo nos levara a aceptar os pequenos lindes do xogo, pois toda posibilidade, por pequena que sexa, debe ser sempre actuada; que era o seu deber estar en tensión permanente e seguir na loita por unhas mellores posibilidades para a nosa lingua. Pero nunca que debiera ser sumiso e conformista. Esta sensatez queda para outros.

Por iso mesmo un pensa tamén que, como xa ante dicía, é máis que preocupante a degradación moral de Galicia. ¿Pode alguén imaxinar acto de cobardía semellante noutra comunidade, bendecendo unha resolución que consagra legalmente a situación de inferioridade real da nosa lingua? Unha cousa é que a sentenza diga o que ten que dicir –que eu penso que o di–; pero outra moi distinta que haxa que dicir amén unha vez máis. Moitos tampouco estamos dispostos a ser tan sensatos.

E, ó cabo, penso que estamos na hora de xubilacións efectivas, por causa de mera hixiene mental. Porque un tamén pensa –e así o pide a Deus, ó demo, ou a quen sexa– que mellor será deixar este mundo que andar por el causando vergoña ós demais.